

Arkeologisk schaktningsövervakning

Kvarteret S:t Erik

Grundläggning på kulturlager

Fjärdingen 25:2
Uppsala stad
Uppland

Bent Syse

Arkeologisk schaktningsövervakning

Kvarteret S:t Erik

Grundläggning på kulturlager

Fjärdingen 25:2
Uppsala stad
Uppland

Bent Syse

Omslagsbild: Nybyggnationen sedd från gården. Juli 2006.

Rapport 2006:21, arkeologiska avdelningen

© Upplandsmuseet, 2006

Planer och foton: Bent Syse

Upplandsmuseet, S:t Eriks gränd 6, 753 10 Uppsala
Telefon 018 – 16 91 00. Telefax 018 – 69 25 09.
www.upplandsmuseet.se

Innehåll

Inledning	6
Målsättning	7
Bakgrund	7
Kvarterets historik	7
Undersökningsresultat	9
Sammanfattning	10
Referenser	10
Administrativa uppgifter	10

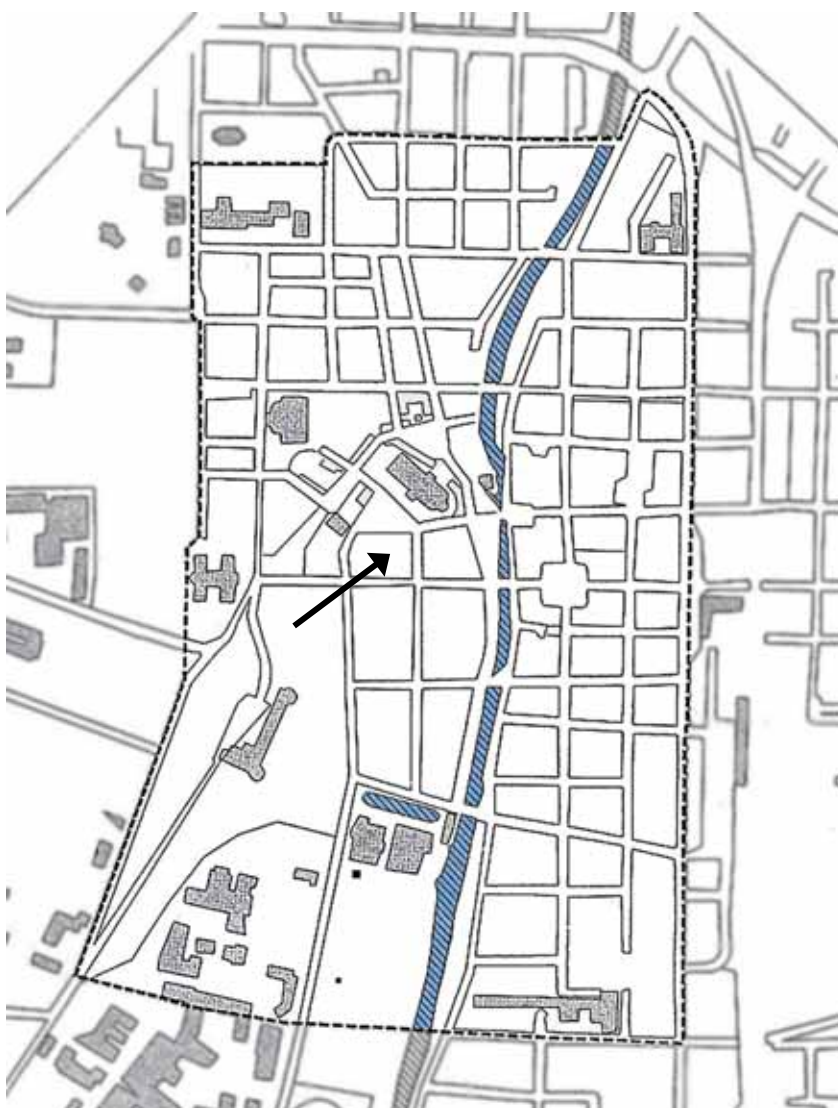
Inledning

Efter beslut 2005-08-17 från Kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen i Uppsala län (lstn dnr 431-761-04) har Upplandsmuseet, arkeologiska avdelningen, utfört en arkeologisk schaktningsövervakning i kvarteret S:t Erik i Uppsala (fig 1). Förundersökningen var föranledd av planerad nybyggnation.

Beställare för undersökningen var Klaffbron AB. Ansvarig för undersökningen och rapportsammanställningen var Bent Syse.

Rapporten redovisar det arkeologiska kunskapsläget i området samt de resultat som framkom.

Figur 1. Översiktskarta över Uppsala med begränsningen för fornlämningsområdet Raä 88. Platsen för schaktningsövervakningen markerad med en pil.

Målsättning

Målsättningen med schaktningsövervakningen var att se till att de anvisningar som fanns i beslutet följdes i samband med schaktningarna för grundläggning av ny byggnad inom fastigheten. Om kulturlager framkom skulle dessa dokumenteras.

Bakgrund

Sedan början av 90-talet har det funnits planer på att förtäta bebyggelsen inom kvarteret S:t Erik. År 1993 gjordes en arkeologisk förundersökning inför sådana planer, som även inkluderade ett underjordiskt garage inom ytan.

Sedan dess har planerna bordlagts för att åter aktualiserats hösten 2004. Den 1 augusti 2005 inkom Klaffbron AB med en ansökan till länsstyrelsen i Uppsala län med önskemål om att uppföra en nybyggnad inom området.

Kvarterets historik

Kvarteret ligger inom Raä 88, fornlämningsområdet för Uppsala medeltida stads utbredning i dess centrala del, strax söder om domkyrkan. Inga uppgifter anger områdets eventuella funktion under medeltiden. Från år 1572 är det känt att en kunglig trädgård anlades i området mellan Svandammen och Riddartorget. Denna har antagligen också berört kvarteret S:t Erik. I samband med stadsregleringen 1643 försvinner trädgården och den nuvarande kvartersindelningen upprättas. Från denna tid härstammar även Drottninggatan sydost om kvarteret.

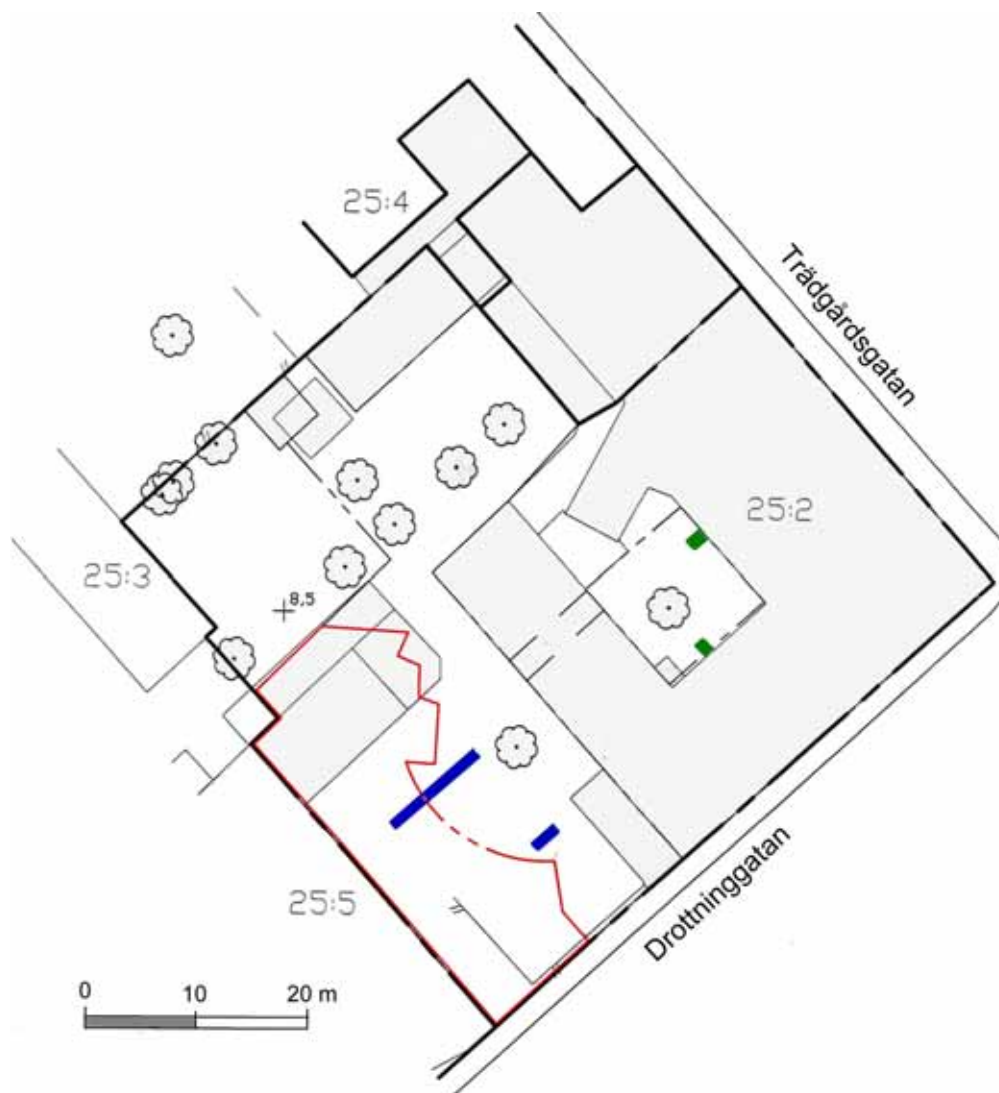
Den befintliga bebyggelsen inom fastigheten idag härrör huvudsakligen från 1800-talet och utgörs av det gamla stadshotellet.

Arkeologiska iakttagelserna mellan 1950 – 80-tal i kvarteret har påvisat ett antal olika källare vars dateringar är osäkra, men de kan ha medeltida ursprung (Redin 1976). Därefter har två andra arkeologiska förundersökningar skett intill nuvarande exploateringsområde.

År 1990 utfördes en förundersökning på stadshotellets ljusgård. Två mindre provschakt och två borrhål togs upp. Tyvärr visade det sig att endast de undre lagren var opåverkade av senare byggnadsverksamhet. Tjockleken på de omrörda lagren uppgick till ca 1,5 meter och den sterila leran återfanns på en nivå av + 6,70-6,90 m.ö.h. Några daterande fynd påträffades inte, utan det kunde endast konstateras att tegel var sparsamt förekommande i det äldsta skedet (Elfwendahl 1990).

Tre år därefter skedde återigen en förundersökning. Denna gång intill nuvarande exploateringsyta. I de två schakt som togs upp påträffades omfattande kulturlager. I det längre schaktet uppgick kulturlagertjockleken

till så mycket som 2,8 m, medan det kortare schaktet uppvisade 1,6 m tjocka lager. I det senare schaktet fanns fler fyllningslager med sand och grus, men även en stenläggning och en stenkonstruktion. I det längre schaktet fanns kompakta kulturjordsskikt, med rester efter olika konstruktioner. Lagren uppvisade också goda bevaringsförhållanden för organiskt material. Den sterila leran återfanns på en nivå av + 5,10-5,40 m.ö.h. i det långa schaktet, medan den låg på + 5,60 i korta schaktet. Det äldsta lagret dateras preliminärt till att vara avsatt under 1300-talet (Anund, manus).

Figur 2. Situationsplan över östra delen av kvarteret S:t Erik. Röd linje markerar utbredningen för den nya byggnaden. Gröna partier visar schakten från 1990 års förundersökning, medan blått visar 1993 års förundersökningsschakt.

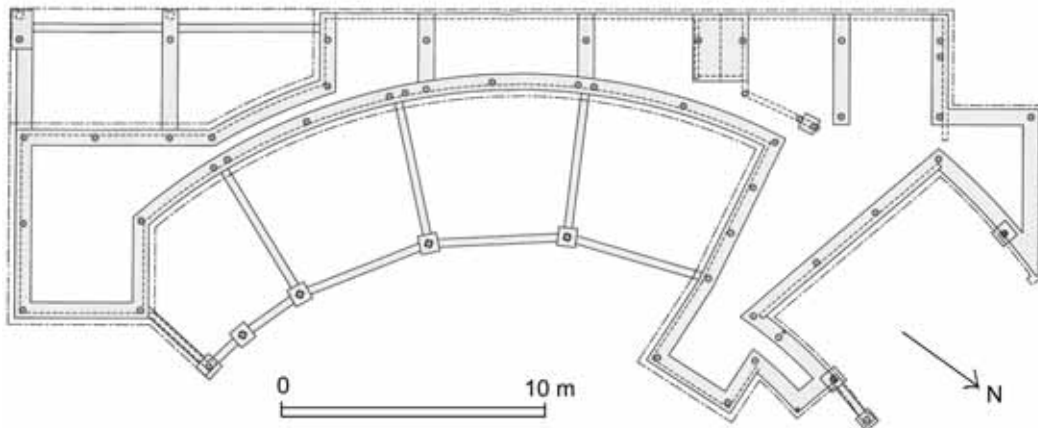

Undersökningsresultat

Enligt länsstyrelsens beslut skulle den planerade nybyggnationens grundläggning utföras som en åtgärd att bevara fornlämningen. Pålning skulle ske enligt den s.k. Bjerkingmetoden, med pålar i foderrör. I samband med detta fick planerade schaktningar för grundläggningen ej bli djupare än + 7,60 m.ö.h. Denna nivå hade bestämts utifrån resultaten av de tidigare förundersökningarna. Därutöver skulle rör- och ledningsdragningar ske i befintliga ledningsschakt.

Den antikvariska kontrollen av detta arbete skedde vid olika tillfällen under 2005. I samband med schaktningar upptäcktes det att ett äldre schakt intill fastigheten 25:5 var betydligt bredare än förväntat och hade därmed stort och påverkat kulturlager på en bredd av ca tre meter längs med hela den nordvästra långsidan. I detta schakt kom därmed en stor del av alla servisledningar att förläggas.

I övrigt följdes de anvisningar om grundläggningsdjup som fastställts innan byggnationen. Trots att vissa schaktningar skedde utan att kontakt togs med Upplandsmuseet, tycks det som om att kulturlager inte påverkades i nämnvärd omfattning vid byggnationen. Någon dokumentation av kulturlager utfördes alltså inte och några fynd påträffades inte heller.

Figur 3. Detaljplan över nybyggnationen med markering för pålar samt den sula som schaktades.

Sammanfattning

Under 2005 genomförde Upplandsmuseets arkeologiska avdelning en antikvarisk kontroll i kvarteret S:t Erik i Uppsala. Anledningen var planerna på att uppföra en nybyggnation inom fastigheten Fjärdingen 25:2.

Målsättningen med kontrollen var att se till att länsstyrelsens anvisningar för grundläggningen följdes och eventuellt påverkade kulturlager dokumenterades.

I samband med kontrollen utfördes ingen dokumentation av kulturlager då sådana inte påverkades i nämnvärd omfattning. Några fynd påträffades inte.

Referenser

Anund, J. Manus. Kv S:t Erik. Medeltida och efterreformatiska kulturlager. Arkeologisk förundersökning. Uppland, Uppsala stad, Fjärdingen 25:1-2, Raä 88.

Elfwendahl, M. 1990. Arkeologisk förundersökning. Uppland, Uppsala stad, kvarteret S:t Erik (fjärdingen 25:2). Rapport 1990.

Riksantikvarieämbetet. Byrån för arkeologiska undersökningar.

Redin, L. 1976. Uppsala, Medeltidsstaden 3. Rapport RAÄ/SHM. Stockholm.

Upplandsmuseets arkiv

Administrativa uppgifter

Plats: Fjärdingen 25:2, kvarteret S:t Erik, Uppsala

Raä nr: 88

Fornlämningstyp: Medeltida kulturlager

Undersökningstyp: Antikvarisk kontroll

Orsak till undersökningen: Planerad exploatering

Undersökningsperiod: Skilda tillfällen under 2005

Projektledare, Upplandsmuseet: Bent Syse

Upplandsmuseets dnr: 792/05

Beställare: Klaffbron AB, Uppsala

Handläggare på länsstyrelsen i Uppsala län: Jan Helmer Gustafsson

Länsstyrelsens beslutsdatum och dnr: 2005-08-17, 431-761-04